

มารู้จักโรคไวรัสตับอักเสบซีกันเถอะ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิลาสินี ธีรัญพานิช ชาโตะ

ภาควิชาเภสัชวิทยา คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล

(สอบทานความสมบูรณ์และถูกต้อง : รองศาสตราจารย์ ดร.ภญ. ศรีจันทร์ พริจิราศิลป์)

ไวรัสตับอักเสบซีคืออะไร

ผู้พบไวรัสตับอักเสบซี(Hepatitis C Virus: HCV) พบประมาณ 130-150 ล้านคนทั่วโลกและพบผู้พบใหม่เพิ่มขึ้นประมาณ 4 ล้านคนในแต่ละปี เชื้อไวรัสตับอักเสบ ซี เป็นไวรัสตัวเดียวในจีนัส Hepacivirus โดยเป็นอาร์เอ็นเอไวรัสสายบวก (positive stranded RNA virus) ไวรัสตับอักเสบซีมี 6 สายพันธุ์ได้แก่ 1 (โดยแบ่งเป็น 2 สายพันธุ์ย่อยได้แก่ 1a และ 1b), 2, 3, 4, 5 และ 6 โดยสายพันธุ์ที่พบมากทั่วโลก คือสายพันธุ์ 1 และสายพันธุ์ที่พบมากในประเทศไทยคือสายพันธุ์ 1 และ 3 การรักษาการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซีแต่ละสายพันธุ์นั้นใช้สูตรยา ขนาดและระยะเวลาในการรักษาต่างกัน และผลสำเร็จในการรักษาก็ต่างกันด้วย

ไวรัสตับอักเสบซีติดต่ออย่างไร

โรคไวรัสตับอักเสบซีติดต่อจากเลือดสู่เลือด(blood to blood contact) เท่านั้น เช่น การใช้เข็มฉีดยาร่วมกัน บุคลากรทางการแพทย์ที่สัมผัสกับเลือดของผู้ที่ติดเชื้อ การสักร่างกาย เป็นต้น สำหรับการติดเชื้อโดยวิธีอื่นเช่น ทางเพศสัมพันธ์การถ่ายทอดจากมารดาไปสู่ทารกพบได้น้อยมาก ส่วนการดื่มน้ำโดยใช้แก้วร่วมกัน การจูบกอด การสัมผัสร่างกาย ไม่ก่อให้เกิดการแพร่กระจายของเชื้อ

เมื่อติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซีแล้วจะมีอาการอย่างไร

ผู้ป่วยที่ติดเชื้อแบบฉับพลัน(acute infection) ส่วนมากไม่แสดงอาการทำให้ผู้ป่วยไม่ทราบว่าได้ติดเชื้อเข้าไปในร่างกายแล้ว แต่ในผู้ป่วยบางคนอาจพบอาการไข้คล้ายป็นโรคไข้หวัดใหญ่ อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร ตัวเหลืองตาเหลืองโดย15%ของผู้ติดเชื้อจะสามารถหายได้เอง โดยเฉพาะในเด็กอายุน้อยกว่า 18 ปี จะมีการโอกาสพัฒนาของโรคน้อยและร่างกายสามารถกำจัดเชื้อได้เอง แต่ 85%ของผู้ป่วยจะกลายเป็นการติดเชื้อเรื้อรัง(chronic infection) ซึ่ง 20% ของผู้ป่วย วมจะมีการอักเสบของตับ ซึ่งการดำเนินอาการของโรคค่อยๆรุนแรงขึ้น และภายในเวลา 10-30 ปี จะเกิดเป็นโรคตับแข็ง มะเร็งตับต้องเปลี่ยนถ่ายตับ และบางรายเสียชีวิตได้ โดยผู้ป่วยภูมิคุ้มกันต้านทานต่ำจากการติดเชื้อเฮอร์สเอชไอวี ผู้ที่มีการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซี ผู้ติดเหล้า และผู้สูงอายุ จะมีความเสี่ยงที่โรคจะเกิดความรุนแรงเพิ่มขึ้นจะเห็นว่าไวรัสตับอักเสบซีเหมือนเป็นภัยเงียบเพราะกว่าผู้ป่วยจะรู้ว่าติดเชื้อก็เมื่อมีการดำเนินของโรครุนแรงแล้ว ซึ่งทำให้ยากต่อการรักษา

ปัจจุบันมีวัคซีนป้องกันโรคไวรัสตับอักเสบซีหรือไม่

จนถึงปัจจุบันนี้ยังไม่มีวัคซีนป้องกันการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซี

จะรู้ได้อย่างไรว่าติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซี

การตรวจเลือดเป็นวิธีเดียวในการวินิจฉัยว่ามี การติดเชื้อหรือไม่ โดยตรวจหาแอนติบอดีของไวรัสตับอักเสบซี (antibody-HCV) และตรวจหาปริมาณอาร์เอ็นเอของไวรัส (HCV-RNA) เพื่อดูระดับความรุนแรงของการติดเชื้อ นอกจากนี้ ก่อนเริ่มให้การรักษาต้องตรวจหาสายพันธุ์ของเชื้อเพื่อชี้วางแผนการรักษาให้เหมาะสม รวมทั้งประเมินระดับการทำงานของตับความรุนแรงของอาการอักเสบและการเกิดพังผืดที่ตับเพื่อตรวจดูความรุนแรงของโรค โดยวัดปริมาณเอนไซม์ตับ เช่น AST, ALT METAVIR score เป็นต้น

เมื่อติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซีแล้วจะรักษาอย่างไร

เป้าหมายการรักษาในปี จจุบันคือ การกำจัดเชื้อให้หายขาดอย่างถาวรโดยประเมินจากจำนวนเชื้อไวรัสในเลือดหลังการรักษาด้วยยา การทำให้พยาธิสภาพของตับดีขึ้น ทำให้ตับอักเสบหายไป ป้องกันตับแข็งและมะเร็งตับ

ยามาตรฐานที่มีในประเทศไทยในปี จจุบันได้แก่

- 1). Pegylated interferon alfa-2a และ alfa-2b ฉีดเข้าใต้ผิวหนัง
- 2). Ribavirin รับประทาน ขนาด 800-1200 มิลลิกรัมวัน
- 3). Boceprevir รับประทานขนาด 800 มิลลิกรัมวัน วันละ 3 ครั้ง
- 4). Sofosbuvir รับประทานขนาด 400 มิลลิกรัม วันละ 1 ครั้ง
- 5). Daclatasvir รับประทานขนาด 60 มิลลิกรัมวันละ 1 ครั้ง
- 6). Ledipasvir รับประทานขนาด 90 มิลลิกรัมวันละ 1 ครั้ง

เนื่องจากเชื้อไวรัสเกิดการดื้อยาได้ง่าย การใช้ยารักษาต้องใช้อย่างระมัดระวังที่มีกลไกการออกฤทธิ์ในการฆ่าเชื้อไวรัสในแตกต่างกัน ซึ่งการติดเชื้อไวรัสตับอักเสบซีแต่ละสายพันธุ์จะมีสูตรยาที่ใช้รักษาและเวลาการรักษาแตกต่างกันด้วย โดยทั่วไปใช้เวลารักษานาน 2-48 เดือน แต่ในระหว่างการรักษา แพทย์จะประเมินผลการรักษาเป็นระยะ เพื่อปรับแผนการรักษาให้เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยแต่ละราย และ จจุบันมี ยาใหม่ๆซึ่งออกฤทธิ์ ฆ่าเชื้อไวรัสตับอักเสบซีโดยตรง ให้ผลการรักษาที่มีประสิทธิภาพสูงและใช้เวลาในการรักษาสั้นกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

1. EASL Recommendations on Treatment of Hepatitis C 2015. Journal of Hepatology 2015 vol. 63, 199–236
2. Thailand Practice Guideline for Management of Chronic Hepatitis C 2016 แนวทางการดูแลรักษา ผู้ป่วยไวรัสตับอักเสบซี เรือธงในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2559 สมาคมโรคตับแห่งประเทศไทย 2559
3. Ghany MG, Strader DB, Thomas DL, Seeff LB. Diagnosis, Management, and Treatment of Hepatitis C: An Update. Hepatology 2009;49:1335-74.